

Muanis Sinanović

Sveži spomini na triumf

2017 – TRI, DVA, ENA, NIČ, SLOVENIJA
JE EVROPSKI PRVAK | 2022

V času privajanja na epidemijo in prvega zaprtja javnega življenja je mednarodno občinstvo kratkočasila velika športna drama, zgodba o uspehu, žrtvi in moštvenemu duhu. To je bila ameriška mitologija v podobi serije **Zadnji ples** (The Last Dance, 2020, Jason Hehir), ki je predstavila zgodbo zadnje sezone legendarnega moštva Chicago Bulls pod taktirko najbrž največjega košarkarja vseh časov, Michaela Jordana.

Vojnovičev **2017 – tri, dva, ena, nič, Slovenija je evropski prvak** (2022) je pravzaprav podobno zastavljen dokumentaristični izdelek. Preprosto in zgovorno: pred nami se vrstijo nostalgčni arhivski posnetki in izjave košarkarjev, ki podoživljajo dogajanje in nam kaj zaupajo o njegovem ozadju. Tako kot je v prvem primeru v ospredju ena šampionska sezona, je v drugem zmagovalno prvenstvo. Podobnosti pa razkrivajo tudi razlike med obema pristopoma oziroma med dvema ideologijama.

V **Zadnjem plesu** pripoved pravzaprav apropiira Jordan, individuuum, ki ima glavno besedo o njenem pomenu. Dobljamo vtis o neskončno ambicioznem posamezniku, ki je zavoljo uspeha pripravljen žrtvovati tudi medčloveške odnose. Same po sebi se porajajo vzporednice s korporativnimi ameriškimi menedžerji; Jordan je pravzaprav idealnotipski »ameriški psiho«. V primeru filmske obravnave slovenske reprezentance pa je v ospredju moštveni duh, igralci imajo enakopraven dostop do besede in interpretacije. Primerjave lahko gre-

do še globlje. Ameriška in jugoslovanska šola košarke sta najbrž najuspešnejši v zgodovini igre, istočasno pa gojita principa, ki sta si vsaj v nekaterih pogledih nasprotna; eden je sorodnejši socialističnemu, drugi kapitalističnemu duhu. Vendar v iskanju binarnega nasprotja ne smemo pretiravati, kot se rado zgodi, saj se predvsem v zadnjem desetletju oba pristopa drug od drugega učita in se dopolnjujeta, Evropejci pa, skupaj s slovenskim Dončićem, prevzemajo vodilno vlogo v ameriški ligi.

Košarkarski igralci so hvaležni tudi kot liki dokumentarnih filmov, saj so od nekdanji znani kot artikulirani športniki; v nasprotju z veljavnim stereotipom za nogometaste, ki ni popolnoma neosnovan, so košarkarji večinoma dobri in duhoviti sogovorniki pred kamero. Tega seveda ne želimo povezovati s kakšno esencialistično psihologijo, saj vsi vrhunski športniki načeloma izkazujejo visoke kognitivne sposobnosti, sociološko ozadje pa bi na drugi strani bilo bolje prepustiti sociologom, presega namreč okvire tega besedila. To velja tudi v našem primeru, saj je poslušati igralce vseskozi kratkočasno, njihove pripovedi pa sestavljajo mozaik, ki se zanimivo poveže v zgodbo nekega kolektiva. Izvemo ravno dovolj, da smo zadovoljivo informirani in se avra skrivnosti na ustreznih točkah ohrani. Najbrž pa k dobremu vtisu prispeva tudi navijaška investicija, čustvena navezanost, iz katere izhaja lakota po spoznavanju človeške plati igralcev, ki jih med gledanjem tekem spremljamo, ko opravljajo svoje delo brez besed. Ne slišimo njihovih izbruhov čustev, zgolj vidimo jih, s čimer strukturno ohranjajo herojsko distanco.

2017 je tako povsem simpatičen film, ki navijačem omogoči, da se preko ekrana podružijo z igralci, ponuja pa tudi podoživljanje enega najlepših obdobj slovenskega športa, ne glede na to, kaj si mislimo o folklori nacionalizma, ki takšne dogodke neogibno spremlja – morda pa ravno v

tem pogledu, saj so uspešne reprezentance pravzaprav najresnejši pričevalec multietnične realnosti na ravni množične kulture.

Kakorkoli, tisto, kar bi film dvignilo na še višjo raven, tisto, kar nekoliko pogrešamo, je prikaz institucionalnega, menedžerskega ozadja, dramatisacija, oris širšega klubskega in družbenega konteksta reprezentančne košarke, delovanja Košarkarske zveze in problemov, ki se gotovo pojavljajo pri gradnji uspešnega naskoka. Nekaterih aspektov se film zgolj površinsko dotakne, medtem ko se jih, skupaj z drugimi, **Zadnji ples** podrobneje loti. Krajša dolžina v primerjavi s serijo gotovo ne more biti dober izgovor. Tako pač dobimo vtis, da gre za promocijski spot Košarkarske zveze, kar pa je bržčas vsaj deloma povezano tudi z nedavnostjo osvojitve prvenstva, saj ne omogoča ustrezne distance pogleda na »predvčerajšnji« dan – zmaga se je namreč še zmeraj zgodila »včeraj«. Vsega skupaj, kot pravimo, ne moremo pretirano zameriti, saj je funkcija filma predvsem, da ob peti obletnici obeleži neko konstitutivno dogajanje in opravi povezovalno vlogo.

